

62

Primera edició: juliol de 2021

© **dels poemes:** Laura G. Ortensi
© **del pròleg:** M. Antònia Massanet
© **d'aquesta edició:** Editorial Fonoll

EDITORIAL FONOLL

c/ Prat de la Riba, 128, 25430 Juneda
www.editorialfonoll.cat

Disseny gràfic i maquetació:

Francesc Gelonch i Bosch

Impressió:

Anfigraf Indústria Gràfica

ISBN: 978-84-124015-0-9

Dipòsit legal: L 414-2021

Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic.

Amb el suport de:

Ajuntament de Juneda

ma-
tar
la mare

LAURA G. ORTENSÍ

Juneda, 2021

f

FONOLL

AL GALOP D'UNA POÈTICA DESBRIDADA

Hi ha textos que reps com un regal. Hi ha regals que no te'ls mereixes. Poder escriure aquest text n'és un. Amb versos de mètrica curta, tetrasíl·labs i pentasíl·labs de ritme trepidant i de batec palpitant, que recorden els d'Enric Casasses i els de poetes més joves com Blanca Llum Vidal i Maria Sevilla, s'obre aquest llibre, *matar la mare*, de Laura G. Ortensi, Premi Joan Duch per a joves poetes 2021.

Bellesa violenta, la dels cossos creuats pel dolor i la marginalitat. Del cos que no pot i dol, del cos que pot però no vol, del cos que vol i dol. «Però des de quan pot equivocar-se un cos?», ens deia Baruch Spinoza. No hi ha normalitat en les normes dels cossos i tots tenen el dret i la dignitat de ser. Fins al més abjecte, perquè l'abjecció, la brutor, ens recordava Julia Kristeva, ens mostra l'altra cara de tot el que pot ser i és. Tot i que molesti, ofengui, incomodi. Però un cos és un cos i «el pensament no pot existir sense un cos», reflexionava Jean-François Lyotard, ja que és un cos el que ancora la nostra subjectivitat al món i ens permet desenvolupar-nos com a individus.

Som éssers individuals i la nostra pell ens separa de la resta del món però alhora ens hi uneix. Els cossos estan programats per desenvolupar-se de manera autònoma. Però on encaixen, en aquesta forma de pensament, els cossos diversos, que no són tan autònoms i independents com caldria esperar? Aquells que defugen la norma i ens recorden la incomoditat de la desviació? Tots mereixem «vides viables», que deia Judith Butler, vides que valgui la pena ser viscudes, amb prou dignitat i comoditat. La teoria col·loca les coses al món i les dignifica, però la realitat ens mostra que no ens aturem fàcilment a pensar en les dificultats que tenen aquestes vides per ser realitzades i viscudes amb plenitud.

Un esglaió mal posat, un lavabo sense llum, una vorera massa estreta, un carrer ple de gent, un edifici sense ascensor, la impaciència dels conductors, la manca d'empatia dels vianants. Qualsevol d'aquests exemples, un fet absolutament anodí i insignificant per a la majoria dels mortals, una dificultat enorme per a les persones amb diversitat funcional.

La poètica de *matar la mare* defuig la provocació per la provocació, *l'épater les bourgeois* gratuït, per situar-nos en la incomoditat de la vida d'un cos precari, femení, tolit, que s'encara amb dificultat al desig d'una vida «normal», culminada amb una maternitat real o ideal, però que a la vegada és un cos desitjós, amb fam de viure, que defuig almoines i que reclama els mateixos privilegis que ostenta la resta. Una voluntat de «normalitat» que esdevé revolucionària des del cos que l'enuncia.

Si aquesta veu poètica incomoda i violenta és perquè la seva és una escriptura que emana d'un cos permanentment situat en la incomoditat i la violència. Si molesta és perquè un cos així, un subjecte així, una poesia així, definitivament pertorba —i si et pertorba, cal que revisis la teva manera de mirar i entendre el món. Però el dolor cal invocar-lo per posar-li cara i fer-lo visible.

I l'autora l'encerta, perquè ens fa de mirall davant d'aquell jo que no volem veure reflectit en una societat que, cada vegada més, potencia els cossos perfectes i els egos sublimats rere pantalles i *selfies* carregats de filtres idealitzants que et fan creure que el *body positive* existeix —mentre estiguis ben proporcionada i siguis bonica— i que la diversitat real és celebrada —mentre mostri històries de superació i no pertorbi massa.

La primera secció, que dona nom al poemari, és un exercici poètic de rebel·lió contra la dependència i de lluita per l'autonomia. És trencar els fils que ens uneixen a la família per convertir-nos en subjectes plens. Convertir-nos en adults, reclamar l'autarquia, l'autosuficiència. No dependre de ningú, no tenir por de fer trontollar una forma de pensament farcida de privilegis dels quals no ets conscient.

El títol esdevé especialment pertorbador: si matar el pare ha estat vist com una cosa positiva en els homes, com una mena de ritus de pas cap a l'edat adulta i independent; i, des del feminisme, com un acte de posar fi no a progenitor —o no només—, sinó a tot el patriarcat —com hem vist en poemes de Sylvia Plath, Maria-Mercè Marçal, Anna Dodas..., o els de la mateixa autora, que

també aprofita per fer crítica d'una figura paternal-patriarcal ambivalent: pare-covard, pare-exemplar—; el fet de «matar la mare» és quelcom absolutament inèdit fins ara en la poesia catalana.

La mare continua sent una figura massa sagrada per ser amenaçada i posada en qüestió. A les dones se'n vol mares, servicials i sacrificades. I això des del masclisme, però també des de molts angles del feminisme, i no precisament del més conservador.

G. Ortensi s'atreveix a fer aquest pas per explicar la complicada relació que podem establir amb les nostres mares, però, sobretot, amb la maternitat; especialment des dels cossos que tampoc no estan pensats socialment per esdevenir «mares». Pensem que el nostre país encara ostenta rècords d'esterilitzacions forçoses amb dones no neurotípiques i amb malalties mentals. Però que també ens socialitzen per la maternitat, i encara s'espera en principi de tota dona que sigui mare. I, si no, s'ha de justificar.

Les no mares encara som aquelles dones que sortim de la norma, massa independents, massa deslligades, massa perilloses. Abans ens deien bruixes o putes, ara sovint ens veuen com a ressentides i egoistes. Ara el no poder tampoc és una excusa: el nostre país és capdavanter en reproducció assistida. Per tant, pots exposar, medicar i tractar el teu cos fins a aconseguir el que la biologia et nega. Tant se val el preu econòmic o mèdic o el desgast emocional: podràs convertir-te en una perfecta mare sacrificada fins i tot abans de concebre.

Si no ets mare és, aleshores, encara perquè no ho vols, perquè no t'hi esforces prou, perquè no fas les coses bé. És igual que hagi de trepitjar els drets d'altres dones amb ovodonació per part d'estudiants universitàries necessitades de diners o de dones empobrides de l'Europa de l'Est o dels Estats Units. I si no ets mare per pròpia voluntat aleshores encara et miraran com a la bruixa del conte de Hänsel i Gretel o com una dona promíscua que només mira per ella. Una dona immasculada. Una dona perillosa.

La relació amb la maternitat es reflecteix, per tant, en el poemari com «abrandada», «rancorosa» i «venjativa», com ens mostra el poema «bèstia sense fill». L'esterilitat i la impossibilitat de gestar i maternar hi són fins i tot presentades com un fàstic als infants que no es poden tenir. Però és que a més la maternitat apareix com a conflictiva des del mateix naixement de la veu poètica, a punt de morir en el part per asfíxia, supervivent, malgrat tot, però amb seqüeles: la paràlisi cerebral, la culpabilitat per la bessona morta *in utero* —«el collons de germana / de funeral etern»—, la del possible avortament per ús d'una «píndola assassina», la del «cony eunuc», al cap i a la fi.

Però això és poesia, no ens prenguem les paraules massa literalment: per cada crit hi ha una pèrdua, el que pren per violència és dolor; per cada intempèrie es busca un cau, cada dolor exposat busca també ser recol·locat en el seu just lloc de l'existència. Hi ha ràbia i dolor, però també caliu de loriguera, encara que de vegades, sorneguerament, esdevingui un nínxol:

mare, on aniré jo
quan em rebi el títol d'òrfena?
[...] serà a prop, la llibertat?

I hi ha un humor terrible, d'omnipresent sornegueria, que alleugera però deixa un regust àcid. Et continua molestant? Potser que tornis a revisar el teu paradigma.

La segona secció, «hipotonia» —pèrdua de massa muscular—, reflexiona sobre l'origen del malestar físic i emocional amb una precisió quirúrgica: «unglejaré en la cèl·lula, / cavaré el cromosoma, / esbotzaré la carn». I també hi és presentat el sentiment amorós amb totes les seves contradiccions: com un amor que fa mal, pel qual el jo poètic es deixa portar també cap al dolor, atiat per l'alcohol —vi, ginebra, com el del poema de títol homònim—, i un desig que es despulla als seus instints més baixos, més necessaris també, pel «que mai n'hi ha prou / i que en l'amor / o ho dones tot / o descarriles».

Però el tu poètic amorós és un Narcís i el desig es deslloriga, de nou, cap a la violència, fins que el jo poètic el talla novament amb un crit: «prou! rancúnia! odi!».

La secció es tanca, com totes, amb un sonet-homeatge a les adaptacions televisives del dramaturg Josep Maria Benet i Jornet i a l'obra de Mercè Rodoreda. El poema «nissaga de poder - mirall trencat» esdevé un exercici d'acostament de l'alta i la baixa cultura que explora —una altra transgressió— la possibilitat de l'incest.

«hipertonía», excés de to muscular amb espasticitat i rigidesa, és el títol de la darrera secció, la més dedicada a la sexualitat; que hauria de ser tot fluid i elàstic però

que per als cossos no normatius no sempre és així. Crit i violència, de nou, fins i tot per arribar al plaer, com mostren el poema «clítoris» o «seixanta-nou»: incendis i metralla per tocar l'escàpol clímax. Bombes, fins i tot, com al poema «Orsini», en homenatge als anarquistes que van atemptar al Liceu.

La poètica amatòria que es presenta és nua, directa, punyent i esfondra tot el que suposa que ha de ser el desig del bon malalt: acontentat, amable, agraït. Als antípodes de l'amable *ars* amatòria de Miquel Martí Pol a *Estimada Marta*. Per si encara s'alberguen dubtes, el poema «*fuckin' wheelchair*» els esclarirà tots amb el seu «desig/ de motlle rar», en què una Afrodita eixarrancada mostra, lasciva, els seus monyons. Perquè aquesta és una aposta per una sexualitat alliberada i dissident, lluny de la compassió, «per on déu no passa», i que exigeix la seva dosi periòdica, encara que sigui petita com una «peça peceta», que defuig mots tendres com «fer l'amor» per «boixar amb tu sense cor».

Però és cor tot el que impregna aquests versos i vísceres i cants guturals, que expressen desig i queixa, inconformisme i resistència. Una aposta valenta, la d'aquesta nova autora, Laura G. Ortensi, que s'aboca a la poesia en «cavall sense brida». Una bèstia desbocada, a vessar de vida, sobre la qual hauríem de cavalcar totes i provar el galop d'una poètica inesperada i gratament sorprenent.

M. Antònia Massanet

Sant Cugat del Vallès

Maig de 2021

Narcís

què hi veus, Narcís, dins del llac?
no et tempta cap altre tu
enllà de tu i l'onanisme?
què és estimar un reflex?
consol? mentida? desídia?
quan s'acaba l'autoamor?
quan n'hi ha prou d'autoconsum?
quan es cremen els miralls?
què en vols, del teu cos, Narcís?
potser l'ombra? l'eco? l'ego?
què t'embafa el cor miop?
penses mai que pots fer tard?
quan ja siguis aigua avall
—tros de jo, tros d'eco i ego—,
revindran tots els plurals,
prò tu ja t'hauràs negat.
i seràs mort, ben mort, ben mort!
faràs cucs sol, ben sol, ben sol!
què seràs després, Narcís?
l'orgasme? el crit? l'afonia?
o bé un silenci tot xop
sense nimfa ni vitrina?

clítoris

magrana muda,
magrana tèbia,
magrana eixuta.
esquellerinc
escardalenc
callant pels plecs,
patriarcat.
com la cesura
a l'entreuix
d'un vers perfecte.
com la sordina
que esbrava un vi
esvalotat
clamant escàndol.
i quanta dermis
entotsolada
sota les calces.
digueu-li el nom.
deu-li el megàfon,
i el grill nocturn
farà ric-ric.